

נאכ

**בחירות
איזוריות:
הניאוקים**

1. שיטת הבחירות האזורית תגרום למחמת-איחוס

נימוק זה מושמע, לרוב, מפי חברי-הכנסת הדתיים. דעתם: המצב מלאכותי של הציבור הישראלי, והעורף היהודי העולמי, חלק את העם לארבעה זרמים עיקריים: זרם ימני ("צ"כ, חרות), זרם שמאלי ("מק", "מפ"ם), זרם מרכזי ("מפא"י" והפלגים הקרובים לה), זרם דתי.

זוהי המציאות. אי-אפשר להכניס מציאות זו למיטת-סדום של שיטה מלאכותית. שיטה אזורית תגרום להתגבשות שתי מפלגות, תוך חיסול מלאכותי של הזרמים האחרים. פרוש הדבר שהמאבק הגדול על דמות העם יעבור מן הכנסת לשטחים אחרים, ואין לשער מה יהיו התוצאות ביהדות הדתית, בארץ ובחוץ-לארץ. השיטה הנוכחית, המחייבת פשרה הוגנת בין הזרמים העיקריים, עדיפה בהרבה על מלחמת-אחים כזאת.

2. שיטה אזורית תגרום לדיקטטורה

כבר כיום, כשמפא"י היא במעוט, ניכרות בה נטיות חזקות מאד לשלטון בלתי-דמוקרטי. שיטת הבחירות האזוריות תיתן בלי ספק רוב מוחלט למפא"י בכנסת, כי בכל אזור ואזור נבחר נציג הרוב בלבד. ובצורה זו תקבל מפא"י לידה את כל מכשירי-השלטון — מן המשטרה ועד לנציגויות-החוק, מן הזכות להשתמש בחוקי-החירום ועד לצנוורה על העתונות.

במדינות דמוקרטיות ותיקות, כמו בריטניה, נבנה במרוצת מאות שנים אמון הדדי של המפלגות הגדולות, וישנו בטחון מוחלט ששום מפלגה לא תנצל לרעה את כוחה כדי לחסל את יריבתה. בארץ, בה אין בכלל מסורת דמוקרטית, אין כל בטחון כזה. להיפך, הנסיון בעבר, מגילמי ועד לחוק העבירות נגד המדינה, מוכיח כי ישנו בקרב מפא"י חוג חשוב שינצל את המצב. אם מפא"י תגיע אי-פעם למעמד של 51% בכנסת, שוב לא תותר על מעמד זה לעולם. יהיה זה סופה של הדמוקרטיה הישראלית.

3. אין בארץ אזורים מגובשים המחייבים ייצוג עצמאי

שיטת הבחירות האזורית נולדה בארצות בהן ישנם אזורים נפרדים, בעלי אינטרסים נפרדים באופן טבעי. האזורים החקלי אינם היו מעוניינים בייצוג משלהם, לעומת האזורים התעשייתיים,

ערי הנמל היו בעלי צביון שונה מערי האוניברסיטאות. בארץ אין מצב כזה. מה ההבדל בין האינטרסים של בן פתח תקוה, למשל, לעומת אלה של בן צפת? האם הגליל הוא בעל אוסי מהותי, שונה מזה של השרון? מלבד הנגב, ואולי גם ירושלים, אין כל אזור בעל צביון מקומי מגובש בישראל. במידה ישנה סתירה בין האינטרסים של אזורים שונים, מן הדין להתעלם ממנה. ח"כ מפא"י הרצל ברנר ציטט כדוגמה את הצעקה שקמה בתל-אביב נגד הטיית מ"הירקון לנגב. האם כדאי ליצור שיטה בה יהיה משקל כבד לאינטרס מקומי, אנטי-לאומי, כזה?

4. אין בארץ היציבות הדרושה לייצוג אזורי. בארץ של עליה, עוד ישנה תנועה רבה של אוכלוסייה. עולים חדשים נעים במספרים גדולים ממקום למקום. זה מקשה מאד על היחוס אזורי-בחירות הגיוניים.

5. אפשר לקבוע מראש את תוצאות הבחירות על-ידי תיחום חד-צדדי של אזורי הבחירות.

בכינוס מועצת מפא"י ברחובות העיר דוד בן-גוריון, בקריאת בנינים, כי הכל תלוי מי קובע את אזורי-הבחירות. היה לו על מה להסתמך.

בארצות-הברית יודעים מקרים רבים בהם קבע השלטון הקיים מדי פעם את אזורי הבחירות באופן מלאכותי, לעתים בצורות מגוכחות, כדי שהרכב האוכלוסייה באותו אזור יתאים לבחירת מועמד מפלגתו שלו. אזור כזה נקרא בשם "ג'ירמאנדר", על שם המושל ג'רי ממדינת מסצ'וסט שקבע, לפני 40 שנה, אזור בעל צורת סלמאנדר שהגיונו היחיד היה מפלגתי.

מכיון שבכל מדינה, ובישראל לא כל שכן, יש צורך לשנות מדי פעם את האזורים בהתאם לתנודות האוכלוסייה, ישנה סכנה כי המפלגה השלטת הראשונה — מפא"י — תשתמש במכשיר זה באופן מתמיד כדי לקיים את שלטונה לעד.

6. אין אפשרות לקבוע אזורים בעלי מספר תושבים שווה.

בעיה זו קיימת בכל ארץ של בחירות אזוריות, ולא נדיר הוא כי קולו של בוחר אחד באזור מסוים שקול כנגד קול וחצי באזור שכן.

7. אין כי ייצוג למעוטים פוליטיים.

לפי שיטה זו יכולה מפלגה בעלת רבבות רבות של בוחרים, הנפוצים בכל רחבי הארץ, להישאר בלי כל נציג בכנסת, ולהיפך בהמשך הזמן לכוח עקר, בלתי-דמוקרטי ונוטה למחתרת. מעוטים מסוימים, המרוכזים באזור מסוים — למשל הערבים בצרפת, הדרוזים בגליל, הדתיים במאה-שערים ובבני-ברק — עשויים לזכות לנציגות כל שהיא. אולם השמאל הקיצוני, הפרוג' רסיבים ותנועות-החרות עלולים להשאר בחוץ.

מאשלה של קנוניות מפלגתיות מאחורי הקלעים - או

ישתה ממילא. כל מאמץ נראה לו כחסר-סיכויים. התוצאות הן עריקות פוליטית, שאננות צינית או פניה לדרכי מחתרת ואלימות.

אחת הטענות השכיחות ביותר למען הרגשה זו ש"שום דבר לא ישתנה" היא מתן זכות-הבחירה למאות אלפי עולים חדשים, שאינם יודעים את הארץ ושפתה, המצביעים לפי מצב-רוח סתמי או לפי דרישת המוכרי המחלק את העבודה במע"ב. זהו מצב שאין לו תקדים בשום מקום בעולם.

חוק בחירות חדש חייב להסדיר בעיה זו. חוק השבות נותן לכל יהודי את הזכות לעלות לארץ ולהפוך לאזרח מיד עם בואו. אולם אין כל סיבה מדוע תינתן לו גם הזכות לבחור את ממשלתו עוד לפני שלמד להבחין בין כרוז מפלגתי לבין שטר של לירה. ההגיון הדמוקרטי מחייב כי תינתן זכות-הבחירה רק לאדם החי בארץ לפחות שנתיים, שקיבל אזרחות, היודע לקרוא ולכתוב לפחות שפה אחת והמבין עברית או ערבית.

דוקה עתה, אחרי הפסקת העליה מזה כמה שנים, ולפני התחלת העליה ההמונית הבאה, ישנה אפשרות לחוקק חוק חיוני זה מבלי לפגוע באיש מתושבי הארץ הנוכחיים. בלי חוק כזה כל בחירות, לפי כל שיטה שהיא, הן בחוקת מישקל-פוקר או מסחר ציבורי, לא בחוקת גילוי-דעת של ציבור אחראי.

זכויות-יתר להתישבות

לעומת זאת, נותנת שיטת-הבחירות האזורית אפשרות שאינה קיימת בשיטה הנוכחית. כיום כל הבוחרים שויים, בלי כל התחשבות באורח-חיים. לא יתכן גם אחרת, אך השיטה החדשה נותנת אפשרות לשנות את המצב באופן דמוקרטי.

כונתי להתישבות העובדת, שמשקלה המוסרי והמעשי במדינה גדול הרבה יותר מכותה המספרית, מתח-העבודה שלה גבוה

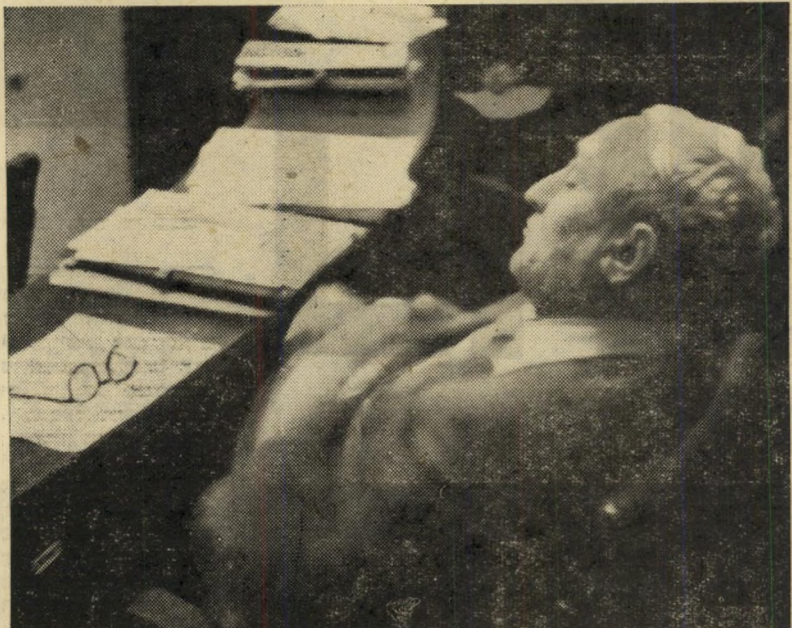
מקיפה, הנורעת יראת-כבוד בלב הציבור, תהיה בעלת התוקף המוסרי הדרוש כדי להביטח שינוי פוליטי כה חריף מבלי לפתוח פצעים שאין לרפאם.

"שום דבר לא ישתנה"

חוסר חוקה כזאת, ההרגשה שהכוחות השולטים יכולים לפעול כאוות נפשם, יחד עם הסלידה מפני המנגנונים המפלגתיים הקשישים וקנוניותיהם, כל אלה הם אבות האדישות הפוליטית הרת-הסכנות של המונים רחבים בארץ, ובעיקר של רוב רובו של הנוער. נוער זה יודע ש"שום דבר לא

שיטת הבחירות מבלי להטביע את השיטה החדשה מראש בלב של אי-אמון, ישנו פתרון אחד: לחסל את כל חוקי-החירום הבריטיים, הנותנים בידי הממשלה את האפי-שרות לחסל את הדמוקרטיה כאוות נפשה, לוותר על חוקי-דרכי מסוג חוק העבירות נגד המדינה.

ובני-קר: לקשור את השיטה החדשה עם חקיקת חוקה ממלכתית המגבילה בצורה ברורה את כוחה ומסמכותה של ממשלת הרוב. כל הצעה להחליף את שיטת-הבחירה רות תיראה תמיד כטכסיס מפלגתי. אך אם הצעה זו תהיה חלק מחוקה ממלכתית

המחאה האילומת. אנשים בעלי נטיה אקטיבית אינם יכולים למצוא את מקומם בכנסת הנוכחית. תמונה זו של אבי הרמטכ"ל, ח"כ דיין מנהלל, אופיינית להגבה אינטליקטואלית זן למצב המוריד בהכרח את רמת הכנסת, אינו נותן כמעט מקום לאישים חזקים ועצמאיים.

נבחר עליידי מנגנון מפלגתי, לעתים כתוצאה מקנוניה פנימית נסתרת. כל עוד תישאר שיטה זו על כנה יהיה חברי-הכנסת עבד למנגנון זה, עבד לקנוניות. איכותו האישית לא תהיה חשובה כלל.

תנאי מוקדם: חוקה

אין מחוללים מהפכות עליידי שינוי שיטת בחירות. בסופו של דבר אין הצורה קובעת, אלא התוכן המציאותי. משטר הקנוניות המפלגתיות, המונע כיום כל מנהיגות לאומית אמיתית, לא ישתנה למחרת הנהגתן של הבחירות האזוריות. אולם יונת היסוד לריפורמה בריאה, התחלה של התפתחות חדשה.

למעשה מתרכזים כל הנימוקים נגד הבחירות האזוריות (ראה מסגרת) מסביב לג' קודה אחת. שמעתי אותה כמעט בנוסח שחה מפי מיכאל חוני הדתי, יוחנן באור החירותי, יגאל אלון השמאלי. עיקרה: בחירות אזוריות יגרמו לרוב מפא"י. רוב מפא"י יביא דיקטטורה.

אנשי מפא"י אינם מעריכים, לרוב, את עומק אי-האמון האופף אותה בחוגים כה רבים. אין אלה טענות טכסיות גרידא. כאן מדבר הפחד הפשוט מפני חיסול כל דמוקרטיה, פחד המתבסס על רשימה ארוכה של מעשים מפלגתיים שהיו אנטי-דמוקרטיים ביסודם.

אפשר היה לטעון באופן הגיוני שגם כיום מרוכזים למעשה כל מכשירי-השלטון של החברה המודרנית בידי מפא"י, וכי לו יכלה או רצתה מפא"י להקים דיקטטורה יכלה לעשות זאת מומן. המניעה העיקרית הייתה עד כה נעוצה בעובדה שמפא"י אינה עשויה מעור אחד. יש בה ההגשנות מת-מדת של כוחות יריבים, היוצרים שווי-משקל מסוים ומכשילים חלומות נפוליאור-ניים אפילו מצד דוד בן-גוריון. שסתוב' בטחון זה יכול לשמש את מטרותו גם בעתיד.

אך אם רוצה מפא"י באמת לשנות את